

szegedi ünnepi hetek

Wieber Mariann jelmeztervező művész kiállítása a Bartók Béla Művelődési Központban, augusztus 20-ig.

Papp György grafikusművész tűzzománcai a Paletta Galériában, augusztus 20-ig.

Gubcsi Attila festőművész kiállítása az Ifjúsági Házban, augusztus 31-ig.

Pannonhalmi Zsuzsanna kerámiái a Képcsarnok Gulácsy-termében.

A Móra Ferenc Múzeum állandó kiállításai: Csongrád megyei parasztbútorok és népviseletek; Lucskép-festészeti biennálé a Képtárban és az Ifjúsági Házban, augusztus 20-ig.

Csongrád megye munkásságának élete és harcái 1867—1945; Buday György élete és munkássága; Magyar katonai egyenruhák; a Vármúzeumban: Szeged múltja, jelene, jövője; a Kass Galériában: Bélyeg-ek, bélyegtervek, mini-és maxikönyvek Kass János műhelyéből.

Varga Mátyás kiállítóháza (Bécsi körút 11/A.)

Nemzeti Történelmi Emlékpark (Ópusztaszer).

Ifj. Lele József néprajzi gyűjteménye (Tápe).

Kenderfonó gyártörténelmi kiállítás (Rigó utca 5—7).

Paprikamúzeum (Szentmihálytelek).

Übü mama: Csákányi Eszter

Szálláshelyén várakoztam rá, érkezése estején. Tudtam, nem ez a farszto utazás utáni időpont a legalkalmasabb az interjúkérésre, ezért rögtön mentegetőzéssel kezdtem. Mire ő megnyitott: csak felvívom a csomagjaim, aztán beszélgethetünk.

Csákányi Eszter elismert, sikeres színésznő. Nehéz volt az indulása. Háromszor felvételizett a főiskolára, sikertelenül. A felvételi bizottság ugyanis alkatilag alkalmatlannak találta a pályára. (Azt hiszem, ez lehet a legkegyetlenebb indok, amivel egy tehetséges, fiatal lányt eltanácsolhatnak.) Szerecsére nem adta föl. Beállt segédszínésznek a Kaposvári Csiky Gergely Színház társulatába, és az elmúlt egy évtized alatt alaposan megcáfolta az egykori szakszöveget.

— Belőled Kaposvárott lett színésznő. Mit jelent ez számodra?

— Itt olyan közösségre találtam, amely hozzásegített ahhoz, hogy megismerjem és megtanuljam vállalni önmagam. Ráébredtem a saját értékeimre, és megbizonyítottam, szükség van rám. És is szeretném elhítni — szerepeimen keresztül — a hozzám hasonló alkatú, külsőjeű lányokkal, élni nemcsak akkor érdemes, ha valaki magas, karcsú és nagygon szép.

— Aproó, szerepeid. Beszélj a mostaniról, Übü mamáról...

— Nekem ez a szerep az önfeledt gyermeki játszódáshoz hasonlít, ugyanakkor óriási nehézséget is jelent, mert nagyon pontos fizikai és szellemi felkészültséget kíván. Übü mama és Übü mama, mint két gyurmaember, megszületnek, és a szemünk láttára valnak a legveszedelmesebb tulajdonságok hordozóivá. Übü mama egy koszlott rongycsomó, aki mindvégig szítja,

tűzeli férje becsúgyát, hatalmi törekvéseit. Szeretném hangsúlyozni, hogy a két főszereplő mennyire függ egymástól, és milyen nagy öröm számomra, hogy partneremmel, Bezerédy Zolival ilyen fantasztikusan jól együtt tudunk dolgozni. Remélem, ezt a nézőtérre is éreznem.

— Mit tartogat még a nyár? Most már pihenés következnek?

— Egy vizsgát mindenképpen. Még négy órát kell gyakorolnom, aztán premier autózetestől. De pihenni utána sem érek rá. Más feladatokra készülök majd: szeptemberben Budapest, a Vigadóban két egyfelvonásost szeretnénk bemutatni Haumann Péterrel — bár erre még igazgatóm, Babarczy László nem adta „áldását” —, egy közös lemezen pedig édesapámmal, Csákányi Lászlóval fogok énekelni.

Juhász Ilona

Egy világsiker állomásai

2. A Nyomorultak színpadra állító szerencsére egyáltalán nem vállrandítva tették megjegyzéseiket, hanem csupán az előítéletekre és a várható izlésbeli különbségekre utaltak. A londoni, majd az aránylag kevés változtatással színpadra vitt amerikai előadásnak épp az az érdeme, hogy az egykori párizsi musicalt Mackintoshék alkotó módon megújították: dramaturgiai feszességre törekedtek, az eredetileg operaiabb, díszlettebb, hangzatosabb zene is puritánabb, keményebben szól. Maga az előadás is tömörebb, mint Párizsban volt, sőt, a második londoni bemutató a Palace Theatreben kétrészes, míg a Barbicanban még három felvonásban játszották. A Palaceban például úgy, ahogy volt, elhagyták a kis csavargó, Gavroche dalát. Fülbemászó melódia, afféle slágerszám, a Barbicanban hosszú tapssal jutalmazta a közönség. A Palace-beli előadásból még is kihagyták, mert úgy vélték, hogy a barikád-jelenetben elnyújtja, megállítja egy kőjáték kedvéért a cselekményt.

Schönberg egyébként is kifogyhatatlan a melódiák-ból. Zenéje igényes, kifejező, pátosszal és humorrall tel. Bár kritikusai elég szelőséges véleményeket fogalmaztak meg értékeléseiknél. A Financial Times például azt írta, hogy ez „a darab valóban megérdemli azt a címkét, hogy rock-opera, mivel teljesen új területet szállt meg valahol Verdi és Andrew Lloyd Webber között, ... szakadékokat hidal át a musical és az opera között”. A Puch kritikusa azzal kezdte beszámolóját, a premierről, hogy „az év musicaljét láttuk, ha nem az utóbbi öt év musicaljét... annyi energia és operai erő feszül benne, mint amennyi talán egyik angol zeneszerző műveiben sem létezik...”. Többen pedig „enyhén szöveve eklektikusnak” minősítik a zenét. A Guardian szerint „ahogy Schönberg futamai rendkívül becsúgyon hőmpölyögnek az emelkedett karénektől a lírai szőlőligéig — éppúgy változóan hat rám: az egész alsóbbrendű banalitásba süllyed.” A Die Bühne ítése sem hizeleg a zeneszerzőnek: „Messzemenősen vitatják a nagy műalkotások kommercializálódásának témáját... elrettentő a gondolat, miszerint a nagy témák funkcióváltásának gyakorlatilag semmilyen korlát nem állja útját... Mindezt leszögezve, meg kell állapítani, hogy a Nyomorultakból egészen rendkívüli musical született. Ami annál bámulatosabb, mivel épp az az elem hiányzik szinte tökéletesen, amely minden esetben igazolhat egy új változatot tudniillik az eredeti

zene. Claude-Michel Schönberg megenésítésének az égvilágon semmi köze nagy névrokona zenéjéhez, annál több köze van viszont jó néhány más szerző — kortársak és elődök — muzsikájához és minden álszemérem nélkül epigonkodik. Emellett hangos és nagyképű is: az elektronikus felerősített fúvósok és a disszonáns dal-lamok — a műsorfüzet két tucat énekszámot sorol fel — mintha versengének az érvényesülésért, és az ember hasztalan reménykedik az utóbbiak győzelmében.”

A Sunday Express így írt: „Micsoda tökéletes öröm olyan musicalt találni, amely nemcsak hogy érdemes arra, hogy énekeljék, hanem különlegesen jól is éneklék.”

Valamennyi beszámoló — legyen bár lelkes vagy fanyalgó hangvételű — elismeri, az előadás rendkívüli hatást vált ki. Némelyikük legfeljebb leszólja, vagy izekre szedi — mindenestre szinte mindegyik valami-féle jópofa szellemességgel igyekszik fűszerezni a bírálatot. Mail on Sunday: „A Royal Shakespeare Company rettenetesen látványos musicalje a Barbicanban olyan nyíre elsöprően egyszerű tud lenni, hogy szinte megtiszteltetés unatkozni általa.” Guardian: „Csontozz ki egy tizenkilencedik századi regényt, s megmarad neked egy melodráma. És pontosan ezé vált a Nyomorultak a Barbicanban...” Time Out: „Önt nem arra kéri, hogy szeresse a Nyomorultakat. Önt arra kéri, hogy csodálja. S csodálatát nem azon az alapon kéri, hogy valami igazat és mélyet, értelmet és izgalmasat láthat, hanem: melodramát, kigondoltat, furfangosat. A látvány bilincsel le, és nem az emberi szenvedés fájdalma mozgósít. Ragyogó színházi hatásmechanizmusok működnek. Ami a színház kagylóhéja, ha úgy tetszik, de nem a dráma csontváza.”

A látvány, amiről többen némi lelkisnyléssel, a legtöbben azonban elismeréssel írnak, egyszerű színpadi térben valósul meg: hatalmas forgószínpad tagolja és tartja állandóan mozgásban a teret. Nyomasztó-lepusztult, szürkésbarna színek uralkodnak, sokszor füstszínű fények nyomott hangulatából kel ki a vérvörös és a trikolor. Különösképpen két színpadi megoldás aratott tetszést. A kétoldalt egymás háttára eszkábált viskók, nyomortanyák egyszerűen csak ösz-

szeérnek, egymásba csúsznak, s ezekből formálódik a teret kettéosztó hatalmas barikád. A másik színpadi bravúr Javert öngyilkosságának megjelenítése. Az üres térben egyszál deszkányi, korlátal stílizált híd, a föld szintjén. Javert ezen veti át magát; s amikor a Szajnárt sejtető sötét árnyékba lendül, a híd emelkedik a magasba. Tosca — tudomásom szerint — mindegyik előadásban a színpad mélyén, a nézőtérnek háttal veti le magát a várókról —, a Nyomorultak alkotói végül is rendkívül egyszerű, ám kifejező módon tudják megoldani, hogy Javert mindvégig arccal a nézőtér felé, azzal szembesülve kövesse el tettet.

Amit több bírálat — a maga ellentmondásaival — végül is kiemel, az a produkció igényessége, az alkotó és különösen az előadó művészek tehetsége. Az a színvonal, amelyet egy népszerű műfaj igényes megjelenítése érdekében egy nagy hírű, magasrendű művésztől ismert társulat felvállalt: a Royal Shakespeare Company. „Érdekes és felső fokban élvezhető musical, teljes mértékben igazolja a kommercialis források és az RSC-tehetség, illetve más tehetséges személyek összefonódását.” A Die Bühne szemleírója — aki az „alapanyagot”, a zenét és a szöveget olyannyira megvetette —, eképpen fogalmaz később: „...miért vált a Nyomorultak, koncepciói ellentmondásai és flagrans tiszteltlensége ellenére, rendkívüli musicalle és abszolút teherbíró színházi élménnyé? A cselekményt tudniillik, a kor és a világ e lenyűgöző panorámáját, a szenvedések, kínok és üldözések képét, a bosszúvágyat és a lázadást, és végül a szerelmet és a halált — nos mindezt Trevor Nunn egy egyszerű diszletterező és egy szinte zseniális világitástervező segítségével vizuálisan valósággal csodaszépen valósította meg. A nagy Shakespeare-rendező, aki a Macskákkal meg mert kockáztatni egy kísérletet és jöfdezte a másik színház színpadi lehetőségeit, a nyomor e drámájának hőseit ugyanazzal a merészséggel és műpoddal vezeti, akár a királydrámák szereplőit. s így a mű — amelyen egyetlen beszélt szó sem fordul elő — a zene ellenére igazi zenedráma válik.”

Ehhez, különvéleményként, csak annyit érdemes hozzátenni, hogy azért mégsem a zene ellenére.

Osgyáni Csaba

Itt a Rocksínház

Megérkezett Szegedre a következő „csapat”: a Nyomorultak rockopera; változatát színpadra állító budapesti Rocksínház művészei. Egy hosszan tartó próbasorozat kezdtek meg tegnap a Dóm téren: színpadbejárás, egyéb kezdeti munkák vannak soron, hogy aztán mind gyorsabb ütemben jöjjön — a java

Pénteki Porhintés

Ilyen sem volt mostanában: Porhintés címmel kabareen fölbuzdulva és fölbábaréestnek ad otthont a újszegedi szabadtéri színpad holnap, pénteken este fél 9 órai kezdettel.

Hogy m j hívta életre ezt a kabaret? Először is: volt egyszer, nem is olyan régen, egy váratlanul nagy sikert aratott szegedi színekből — kezdi Angyal Mária rendező. — Két dolog bizonyított be: hogy a szegedi közönség igényli a kabaré sajátos, és ilyen nagy, rangos városban, úgy tudom, vagy hetven esztendeje hiányzó helyi változatát — és hogy a szegedi színtársulat sok tagjában megvannak azok a képességek, amelyek nem csak sokoldalúságukat bizonyítják, de azt is, hogy érdemes ezekre építve bizonyos kísérletekbe belevágni. Amolyan „kóstoljuk meg még

egyszer”-alapon, a báli síbákeren fölbuzdulva és fölbábaréestnek ad otthont a újszegedi szabadtéri színpad holnap, pénteken este fél 9 órai kezdettel.

— A címek van valami köze Temesi Ferenc oly nagy port fölvert Por-ához?

— Mindenképpen, bár már nem tudni, ki is találta ki valójában. De tudja mit? Az előadásban hátha ez is kiderül.

— Ez az erőpróba mennyire lesz kabaré a szó hagyományos értelmében?

— A Szegedi Szabadtéri Játékok Nagy Bandó Andrásnak, az ország ma egyik legnépszerűbb humoristájának önálló estjét vezeti be.

D. L.

Új film

Színes magyar film. Irta, rendezte, fényképezte, vágta és a trükköket készítette: Timár Péter. Közreműködik: V Moto Rock, Komár László, Sárközi Anita, Z'Zi Labor, Katona Klári, Somló Tamás, Acs Enikő, Varga Miklós, Königh Péter, Kamara Rock Trió, Szevanovity Zorán, Napoleon Boulevard, Kentauro-együttes, Sziámi-együttes, Laár András, Révész Sándor, Müller Péter, Korom Attila, Dolák-Saly Róbert.

Mielőtt a videoklipet feltalálták volna, létezett egykor a „zenés film”. E műfajilag jó esetben is hibridnek, esztétikailag meg kifejezetten ostobának nevezhető (merthogy az egész csak mozgólépcsőjezett koncert) mozi-alakulatot jelezte valaha az ösködben (ha jól emlékszem, 1967-ben) a Slágerrevü című, idehaza akkortájt forradalminak számító alkotás. Angol gyártmányú volt az istenadta, ez pedig már szinte önmagában elegendő garanciának tűnhetett akkoriban az örületre, hát még ha vesszük, hogy a Beatles nyitotta benne a sort („She loves you yeah-yeah-yeah”), föllépett benne az Animals (A felkelő nap háza), a Nashville Teens (Tobacco Road) — hogy tovább ne is soroljam.

Csakhogy ezután jött az Ezek a fiatalok. Itt kezdett az ügy gyanússá válni. Mert itt a zeneszámok, Illés meg Omega és Metró és Konez és Zalánay, csak ürügynek számítottak holmi „történethez”. Amelynek laposságától,

közhelyességétől és ijesztően zavaros „eszmeiségétől” az a jó elektromos gitáros úristen mentsem meg mindenkit. Később volt Abba — meg Led Zepplin-film továbbá honi műhelyből például a Szikrázó lányok és a Kopaszkutya — ám végig egyfajta bántó diszharmonia jellemezte az ott és itt készült (könnyű)zenei moziarabokat. És egyáltalán nem a technikai természetű differenciákra gondolok. Hanem arra, hogy ott tudják: a zene csak zene, akár McCartney énekl, hogy szereti a lányt, akár az Abba, hogy az ő szerelme a másiknak Waterloo.

Timár Péter egy esztendője az Egészéges erotika című, üdítően kellemes, vérbeli filmvígjáték készítőjénként tűnt föl, de második műve, a Moziklip ehhez képest, finoman szólva — valami egészen más. Nincs szó egyébről, mint egy 18 darab-ból álló, minden ellenkező híresztelés dacára egyáltalán nem összefüggő, még epizodikusnak is csak nagy jóindulattal nevezhető videoklip-sorról, melyben föllép szinte mindenki, ki él és mozog, netán ezután fog élni és mozogni a magyar popzenei életben.

A videoklipokról nemcsak azt tudjuk persze, hogy nélkülük nyugaton a 24 órás monstre tévéprogramok, a Sky Channel, a Music Box adásai egyszerűen megdöglenének, hanem azt is, hogy az égegyadta világon nem akarnak többet, mint a létező legtrükkösebb, legeredetibb, legfigyelemfelkeltőbb módon illusztrálni-aláfesteni egy három és fél perces zeneszámot. A szükségszerű

felszínességgel, ügyes professzionista trükközésbe rejtett üres blöddikkel és mindenféle „hú, de ki van találva”-jellegű, de tökéletesen öncélú ötletaradattal.

Bár itt se lenne másképp. Mert a klipek nagy része hangulatos, technikailag is színvonalas, néha (Indián dal, Szárnyak nélkül, Boldog dal, Mi már leszoktunk róla) még kellemes-szellemes-üdecske is — ám a „mondandó”... Van, amelyik „szociológus”. Magyarán: aszfalton termett attitűdöt és egyáltalán nem rokonzenés „osztályszemléletet” sugall. (Munkásszállás). Akad több is, amelyik életről-halról-boldogságról 16 éves bakfisok szintjén, de a bölcsök köve birtokosának pózában „filozofál”. És ami külön fura: a Moziklip, atól tartok, fölöttébb hüen tükrözi egy jelentős fővárosi fiatal réteg eszmény-és szemléletrendszerét. Sőt: még azt is, meddig terjed szemhatáruk — illusztrációként ugyanis mégoly ügyesen fényképezve akár, de szinte kizárólag budapesti képek láthatók. Azután: Zorának csillogó milliomos világa, halkan suhanó nyugati koscsikkal és az ismert manöken, Pataki Ágnes gyönyörűen konzervált megjelenésével még csak úgy-ahogy idegesítő, viszont az egyetlen falusi (kültelki?) snitben baltával a tévét veri szét egy dühös, csizmás ismeretlen, már persze úgy ironice. No comment, mondhatnánk a régi jó újságírói kifejezéssel, azaz: kommentár nélkül. Bizzuk a nézőre. Lehetőleg a Hungária körúton kívül előre. Damonkás László